

Канд. істор. наук Сливенко В. А.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ІНДУСТРІЇ ТУРИЗМУ

Продуктивність праці на підприємствах туристичної індустрії має ряд специфічних особливостей, обумовлених характером наданих послуг, високим ступенем залучення людського фактора до процесу обслуговування, сезонністю попиту та іншими галузевими характеристиками. Враховуючи трудомісткість туристичних послуг та значну частку витрат на персонал у структурі витрат туристичних підприємств, виявлення та активізація резервів підвищення продуктивності праці стає ключовим фактором забезпечення конкурентоспроможності та сталого розвитку бізнесу у цій сфері.

Продуктивність праці традиційно визначається як відношення обсягу виробленої продукції до витрат праці (робочого часу чи чисельності працівників). У сфері туризму вимір продуктивності праці пов'язані з низкою методологічних складностей, зумовлених нематеріальним характером послуг, їх неоднорідністю, неможливістю створення запасів, збігом процесів виробництва та споживання послуг у часі та просторі.

В туристичній індустрії для оцінки продуктивності праці можуть застосовуватись різні показники, у тому числі: обсяг реалізованих туристичних послуг на одного працівника; кількість туристів на одного співробітника; виручка (дохід) від туристичної діяльності одного працівника; додана вартість на одного зайнятого в туристичному бізнесі. При цьому важливо враховувати як кількісні, так і якісні параметри, характеризують рівень задоволеності клієнтів, ступінь відповідності послуг очікуванням споживачів, лояльність клієнтів та інші аспекти, що відбивають якість обслуговування.

Необхідно зазначити, що ефективність організації праці та якість управління істотно впливають на продуктивність праці у туристичному бізнесі:

1) оптимізація бізнес-процесів – раціональна організація робочих процесів, виключення дублюючих функцій та операцій, які створюють цінність клієнта, сприяють підвищенню продуктивності праці;

2) гнучкі форми зайнятості – застосування гнучкого графіка роботи, часткової зайнятості, аутсорсингу окремих функцій дозволяє адаптувати чисельність персоналу до сезонних коливань попиту;

3) стандартизація послуг – розробка та впровадження стандартів обслуговування, алгоритмів дій персоналу у типових ситуаціях підвищують швидкість та якість надання послуг;

4) система мотивації персоналу – ефективні механізми матеріального та нематеріального стимулювання, орієнтовані на результат, сприяють зростанню продуктивності праці;

5) корпоративна культура та командна робота – формування культури, орієнтованої на якість та клієнтоцентричність, розвиток навичок ефективної взаємодії у команді позитивно впливають на продуктивність праці.

Таким чином, підвищення продуктивності праці на підприємствах індустрії туризму є комплексним завданням, що потребує системного підходу та врахування специфіки галузі. Ключовими факторами зростання продуктивності є цифровізація бізнес-процесів, оптимізація організаційної структури та методів управління, розвиток людського капіталу.

Особливої ваги в сучасних умовах набувають технологічні резерви підвищення продуктивності праці, пов'язані з впровадженням цифрових платформ, автоматизацією рутинних операцій, використанням інструментів аналітики для оптимізації прийняття рішень. При цьому важливо враховувати, що технологічні інновації повинні доповнюватись організаційними змінами та розвитком компетенцій персоналу для досягнення максимального ефекту.

Активізація виявлених резервів підвищення продуктивності праці потребує діагностики поточного стану, розробки комплексної програми заходів, залучення персоналу та регулярної оцінки ефективності дій. Важливою умовою успіху є створення корпоративної культури, яка орієнтована на постійне вдосконалення та інновації.

Реалізація цих шляхів підвищення продуктивності праці дозволить туристичним підприємствам підвищити ефективність використання трудових ресурсів, знизити операційні витрати, покращити якість обслуговування клієнтів та зміцнити свої конкурентні позиції на ринку.

Список використаних джерел:

1. Жиленко К. М., Яровенко Т. С., Ставицька А. В., Самойленко А. О. Основні аспекти сталого розвитку готельно-ресторанного бізнесу та туризму. *Економіка. Фінанси. Право*. 2024. №5. URL: <http://efr.in.ua/uk/releases>.
2. Сливенко В. А, Редько В. Є. Аналіз сучасних тенденцій розвитку індустрії гостинності та туризму Німеччини. *Інфраструктура ринку*. 2024. № 80. URL: <http://www.market-infr.od.ua/uk/80-2024>.
3. Виклики та інновації у XXI столітті: туризм, гостинність: монографія. Автори: Жиленко К., Сідаш Д., Редько В., Самойленко А., Сливенко В., Ходак О. Дніпро: 2025. 250 с. http://lib.dnu.dp.ua/rep/ekon/knygy/nazva/Vyklyky_ta_innov_turyzm_gostyn.pdf.
4. Міжнародний туризм та гостинність: теорія та практика: монографія. Автори: Жиленко К., Редько В., Самойленко А., Сливенко В., Ставицька А. Дніпро. 2023. 206 с. <https://dx.doi.org/10.15421/512305>.

Канд. істор. наук Сливенко В. А., Кисілевська Д. Д.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

**КУЛЬТУРНИЙ ТУРИЗМ ЯК ЗАСІБ ЗБЕРЕЖЕННЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ СПАДЩИНИ**

Явище глобалізації разом зі швидким економічним розвитком загострило проблему захисту національної культурної спадщини. Процес урбанізації та широке поширення популярної культури та подібних способів життя призводять до того, що люди втрачають свою культурну автентичність, а історичні пам'ятки разом із традиційними практиками занепадають. Культурний туризм – це не лише сфера міжнародного туризму, що розвивається, але й потужний засіб збереження, реклами та відродження національної спадщини. Це складна сфера, яка поєднує економічну, соціальну та культурну сфери, щоб залучати кошти, спрямовані на збереження культурних ресурсів, підвищення обізнаності громадськості та розвиток почуття національних історичних та культурних цінностей.

Культурний туризм прагне познайомити широке коло відвідувачів з матеріальною та нематеріальною силою певної країни чи регіону. Історичні та архітектурні пам'ятки та музеї, разом з культурними ландшафтами, традиціями, звичаями, народними ремеслами та фестивалями, є його основними сферами інтересів.